

Opravična št.:

Up-602/16

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2019:Up.602.16

Akt:

Sodba Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 449/2016 z dne 5. 5. 2016 in odločba Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije št. 7106-0378/2015-3 z dne 13. 4. 2015

Postopek o prekršku v zadevi št. 7106-0378/2015 Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije

Izrek:

Sodba Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 449/2016 z dne 5. 5. 2016 in odločba Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije št. 7106-0378/2015-3 z dne 13. 4. 2015 se razveljavita v delu, ki se nanaša na prekrška po prvem odstavku v zvezi z drugim odstavkom 86. člena Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08 in 55/17), kot sta opisana pod točkama 4) in 5) izreka odločbe o prekršku.

Postopek o prekršku v zadevi št. 7106-0378/2015 Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije se ustavi.

Stroški postopka o prekršku v zadevi iz prejšnje točke izreka bremenijo proračun.

Evidenčni stavek:

Sodišče je pri razlagi 86. člena Zakona o pacientovih pravicah prestopilo jezikovne meje te določbe in z v kaznovalnem pravu nedovoljeno zakonsko analogijo razširilo uporabo prekrškovne določbe na primerljive položaje, ki pa niso identični in jih zakon ne določa kot prekršek. Pomisleki sodišča v zvezi z ustreznostjo oziroma skladnostjo prekrškovne določbe z ustavnim načelom enakosti iz prvega odstavka 14. člena Ustave takšne širitve prekrškovne določbe na (zgolj) primerljive položaje ne utemeljujejo. Ker je bil pritožnik spoznan za odgovornega prekrška, čeprav njegovo ravnanje ne izpolnjuje zakonskih znakov prekrška, je bilo z izpodbijano sodbo kršeno načelo zakonitosti iz 28. člena Ustave.

Geslo:

1.5.51.2.9 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku odločanja o ustavni pritožbi - Razveljavitev izpodbijanega akta.

1.5.51.2.11 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku odločanja o ustavni pritožbi - Odločitev o sporni pravici.

3.4 - Splošna načela - Delitev oblasti.

5.3.1 - Temeljne pravice - Državlanske in politične pravice - Pravica do dostojanstva „(21)“.

5.4.19 - Temeljne pravice - Ekonomske, socialne in kulturne pravice - Pravica do zdravja „(51)“.

Pravna podlaga:

Člen 28, Ustava [URS]

Člen 59.1, 60.1, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:

⌘

Dokument v PDF obliki:

 [Up-602-16-sklep.pdf](#)

 [Up-602-16.pdf](#)

Polno besedilo:

Up-602/16-11

24. 4. 2019

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložil Gorazd Bernard Stokin, Ljubljana, ki ga zastopa Odvetniška pisarna Kosmač, o. p., d. o. o., Ljubljana, na seji 24. aprila 2019

sklenil:

- 1. Ustavna pritožba zoper sodbo Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 449/2016 z dne 5. 5. 2016 v zvezi z odločbo Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije št. 7106-0378/2015-3 z dne 13. 4. 2015 se sprejme v obravnavo.**
- 2. Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. PRp 416/2015 z dne 15. 3. 2016 se zavrže.**

OBRAZLOŽITEV

1. Z izpodbijanim sklepom z dne 15. 3. 2016 je Višje sodišče v Ljubljani delno ugodilo pritožbi Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije zoper sodbo Okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 9. 11. 2015, to sodbo razveljavilo v tretji alineji točke I in v točki II in zadevo v tem delu vrnilo Okrajnemu sodišču v Ljubljani v ponovno odločanje. Z izpodbijano sodbo z dne 5. 5. 2016 je Okrajno sodišče v Ljubljani v ponovnem odločanju zavrnilo pritožnikovo zahtevo za sodno varstvo zoper točki 4) in 5) izreka odločbe o prekršku z dne 13. 4. 2015 zaradi prekrška po prvem v zvezi z drugim odstavkom 86. člena Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08 in 55/17 – v nadaljevanju ZPacP). Pritožniku je bila izrečena enotna globa 200,00 EUR in naloženo plačilo sodne takse 40,00 EUR.

2. Pritožnik med drugim zatrjuje kršitev 22. in 28. člena Ustave ter prvega odstavka 7. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Člen 86 ZPacP naj bi bil jasen in naj bi se nanašal samo na položaj, ko se medicinski poseg izvede brez privolitve pacienta. Pritožbeno sodišče naj bi s sklicevanjem na druge razlagalne metode prešlo na področje uporabe zakonske analogije in torej nedopustno ter v nasprotju z ustavnim načelom zakonitosti širilo pomen inkriminacijske norme. Poleg tega naj bi bilo na koncu prvega odstavka 86. člena ZPacP v oklepaju izrecno zapisano, da se inkriminacija

nanaša zgolj in samo na kršitev drugega odstavka 26. člena tega zakona. Zakonodajalec naj bi s tem izključil vse ostale primere, s tem pa tudi primer po 37. členu ZPacP, kjer je določena obveznost soglasja zakonitega zastopnika v primeru pacienta s težavami v duševnem zdravju. Prekrškovna norma naj ne bi vsebovala nikakršnih meril, na podlagi katerih bi sklepali po podobnosti, saj naj bi bil jezikovni pomen norme povsem jasen in naj ne bi vseboval nobenih splošnih oznak ali napotkov ("ali kako drugače", "zlasti", "na drug način" itd.). Sistemska razlaga, na katero naj bi se neutemeljeno sklicevalo pritožbeno sodišče, naj bi prišla lahko v poštev šele, ko bi že prekrškovna norma dala jasno pooblastilo za uporabo takšnih razlagalnih argumentov in bi torej dejansko šlo za uporabo analogije *intra legem*. Zakon naj bi tudi jasno razlikoval med pacientom, ki je sposoben odločati o privolitvi v poseg oziroma oskrbo, in tistim, ki takšne sposobnosti nima. Zato naj ne bi bilo dvoma, da je z obravnavano kaznovalno normo zajel zgolj paciente, ki so sposobni odločati o privolitvi v zdravstveno obravnavo. Pritožnik predlaga izjemno obravnavanje sicer nedovoljene ustavne pritožbe zoper posamična akta, izdana v zadevi prekrška.

3. Okrajno sodišče v Ljubljani je v izpodbijani sodbi med drugim utemeljilo, da je pritožnik ravnal v nasprotju s četrtem odstavkom 37. člena ZPacP, ko je dne 28. 2. 2012 pri pacientu M. C. izvedel medicinski poseg brez poprejšnje privolitve zakonite zastopnice, ter v nasprotju s prvim odstavkom 37. člena ZPacP, ko je dne 13. 6. 2013 pri pacientu S. G. izvedel medicinski poseg brez poprejšnje privolitve zakonitega zastopnika. Pritožnik naj torej ne bi ravnal v nasprotju z drugim odstavkom 26. člena ZPacP, kot se mu je očitalo v izreku o prekršku pod točkama 4) in 5). Ta določba naj bi se nanašala na pacienta, ki je sposoben odločanja o sebi, česar pa naj M. C. in S. G. ne bi bila sposobna. Ker pa naj bi bila po stališču Višjega sodišča v 86. členu ZPacP predpisana sankcija tudi za kršitev 37. člena ZPacP, sodišče odločitve prekrškovnega organa glede očitanih kršitev ni spreminjalo.

4. Na podlagi četrte alineje drugega odstavka 55.a člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) ustavna pritožba praviloma ni dovoljena, če se z njo izpodbijajo posamični akti, izdani v zadevah prekrškov. Le v posebej utemeljenih primerih lahko Ustavno sodišče izjemoma odloča o taki ustavni pritožbi, če gre za odločitev o pomembnem ustavnopravnem vprašanju, ki presega pomen konkretne zadeve (tretji odstavek 55.a člena ZUstS). Senat Ustavnega sodišča je ocenil, da argumenti, ki jih pritožnik navaja v ustavni pritožbi, izpolnjenost tega pogoja izkazujejo, zato je ustavno pritožbo sprejel v obravnavo (1. točka izreka). O njeni utemeljenosti bo odločalo Ustavno sodišče, ki bo presodilo, ali so bile z izpodbijano sodbo kršene človekove pravice oziroma temeljne svoboščine.

5. Senat je ustavno pritožbo zoper izpodbijani razveljavitveni sklep Višjega sodišča v Ljubljani zavrgel (2. točka izreka). Ustavna pritožba zoper sodne odločbe o razveljavitvi sodnih odločb in vrnitvi zadev v novo odločanje po ustaljenem stališču Ustavnega sodišča ni dovoljena, saj pravna sredstva, s katerimi pritožnik lahko doseže varstvo svojih človekovih pravic in temeljnih svoboščin, še niso izčrpana. V takem primeru imajo stranke v nadaljnjem postopku še vedno možnost svoje očitke utemeljevati tudi z razlogi, ki se nanašajo na varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin.^[1] Sodišče prve stopnje namreč pri vnovičnem odločanju o utemeljenosti obtožbe ni vezano na pravno mnenje, ki ga je izrazilo pritožbeno sodišče v sklepu, s katerim je razveljavilo sodbo.^[2]

6. Senat Ustavnega sodišča je sprejel ta sklep na podlagi tretjega odstavka 55.a člena in pete

alineje prvega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednik senata Marko Šorli ter člana DDr. Klemen Jaklič in dr. Katja Šugman Stubbs. Sklep je sprejel soglasno.

Marko Šorli
Predsednik senata

[1] Glej npr. sklepe Ustavnega sodišča št. Up-419/00 z dne 30. 1. 2001, št. Up-469/05 z dne 24. 11. 2005, št. Up-1200/05 z dne 20. 10. 2006 in št. Up-314/12 z dne 25. 4. 2012.

[2] Sklep Ustavnega sodišča št. Up-950/14 z dne 12. 5. 2016 (Uradni list RS, št. 38/16).

⇒

Up-602/16-17
20. 6. 2019

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Gorazda Bernarda Stokina, Ljubljana, ki ga zastopa Odvetniška družba Marovt in partnerji, d. o. o., Ljubljana, na seji 20. junija 2019

odločilo:

- 1. Sodba Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 449/2016 z dne 5. 5. 2016 in odločba Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije št. 7106-0378/2015-3 z dne 13. 4. 2015 se razveljavita v delu, ki se nanaša na prekrška po prvem odstavku v zvezi z drugim odstavkom 86. člena Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08 in 55/17), kot sta opisana pod točkama 4) in 5) izreka odločbe o prekršku.**
- 2. Postopek o prekršku v zadevi št. 7106-0378/2015 Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije se ustavi.**
- 3. Stroški postopka o prekršku v zadevi iz prejšnje točke izreka bremenijo proračun.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Z v izreku navedeno sodbo je Okrajno sodišče v Ljubljani v ponovnem sojenju zavrnilo pritožnikovo zahtevo za sodno varstvo zoper točki 4) in 5) v izreku navedene odločbe Zdravstvenega inšpektorata Republike Slovenije zaradi prekrška po prvem odstavku v zvezi z drugim odstavkom 86. člena Zakona o pacientovih pravicah (v nadaljevanju ZPacP). Pritožniku je bila izrečena enotna globa 200 EUR in naloženo plačilo 40 EUR sodne takse.

2. Pritožnik med drugim zatrjuje kršitev 28. člena Ustave in prvega odstavka 7. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 - EKČP). Člen 86 ZPacP naj bi bil jasen in naj bi se nanašal samo na položaj, ko se medicinski poseg izvede brez privolitve pacienta. Pritožbeno sodišče naj bi s sklicevanjem na druge razlagalne metode prešlo na področje uporabe zakonske analogije in torej nedopustno ter v nasprotju z ustavnim načelom zakonitosti širilo pomen inkriminacijske norme. Poleg tega naj bi bilo na koncu prvega odstavka 86. člena ZPacP v oklepaju izrecno zapisano, da se inkriminacija nanaša zgolj in samo na kršitev drugega odstavka 26. člena tega zakona. Zakonodajalec naj bi s tem izključil vse ostale primere, s tem pa tudi primer po 37. členu ZPacP, v katerem je določena obveznost soglasja zakonitega zastopnika v primeru pacienta s težavami v duševnem zdravju. Prekrškovna norma naj ne bi vsebovala nikakršnih meril, na podlagi katerih bi lahko sklepali po podobnosti, saj naj bi bil jezikovni pomen norme povsem jasen in naj ne bi vseboval nobenih splošnih oznak ali napotkov ("ali kako drugače", "zlasti", "na drug način" itd.). Sistematična razlaga, na katero naj bi se neutemeljeno sklicevalo pritožbeno sodišče, naj bi prišla lahko v poštev šele, ko bi že prekrškovna norma dala jasno pooblastilo za uporabo takšnih razlagalnih argumentov in bi torej dejansko šlo za uporabo analogije *intra legem*. Zakon naj bi tudi jasno razlikoval med pacientom, ki je sposoben odločati o privolitvi v poseg oziroma oskrbo, in tistim, ki takšne sposobnosti nima. Zato naj ne bi bilo dvoma, da je ZPacP z obravnavano kaznovalno normo zajel zgolj paciente, ki so sposobni odločati o privolitvi v zdravstveno obravnavo.

3. Iz odločbe o prekršku je razvidno, da naj bi pritožnik kot odgovorna oseba pravne osebe izpolnil zakonske znake prekrška po prvem odstavku v zvezi z drugim odstavkom 86. člena ZPacP s tem, ko je pri pacientih M. C. in S. G., ki nista bila sposobna odločanja o sebi, izvedel medicinski poseg (lumbalno punkcijo) brez poprejšnje privolitve njunih zakonitih zastopnikov oziroma svojcev.

4. Okrajno sodišče v Ljubljani je v prvem sojenju s sodbo z dne 9. novembra 2015 ustavilo postopek zaradi prekrškov po prvem odstavku v zvezi z drugim odstavkom 86. člena ZPacP. Utemeljilo je, da naj bi opis dejanskega stanja, kot ga je ugotovil prekrškovni organ, ustrezal kršitvi prvega odstavka 37. člena ZPacP. Navedeni člen naj bi se nanašal na paciente s težavami v duševnem zdravju, ki niso sposobni privoliti v medicinski poseg. Drugi odstavek 26. člena ZPacP pa naj bi se nanašal samo na paciente, ki so sposobni odločanja o sebi. Izjeme od tega člena naj bi bile zapisane v 28., 29. in 36. členu, ne pa tudi v 37. členu ZPacP. Pri tem se je sodišče oprlo tudi na 16. točko prvega odstavka 2. člena ZPacP, ki naj bi jasno opredelil pojem pacienta. Po tej opredelitvi naj zakonitega zastopnika ne bi bilo mogoče šteti za pacienta.

5. Višje sodišče v Ljubljani je v sodbi in sklepu z dne 15. marca 2016 sodbo sodišča prve stopnje v tem delu razveljavilo in zadevo vrnilo sodišču v ponovno sojenje. Pojasnilo je, da naj bi šele uporaba sistematične razlagalne metode, v povezavi z jezikovno in namensko, privedla do pravega pomena prekrškovnopravne norme prvega in drugega odstavka 86. člena ZPacP. ZPacP naj bi v skladu s prvim odstavkom 1. člena določal pravice pacienta kot uporabnika

zdravstvenih storitev, postopke za uveljavljanje teh pravic in s temi pravicami povezane dolžnosti. Po drugem odstavku istega člena naj bi bil namen tega zakona omogočiti enakopravno, primerno, kakovostno in varno zdravstveno oskrbo, ki temelji na zaupanju in spoštovanju med pacientom in zdravnikom. Glede na razlago prekrškovne določbe v njeni smiselni, vsebinski in sistematični povezanosti in soodvisnosti od drugih določb, norm, njihovih skupin in pravne ureditve kot celote naj bi bilo mogoče zaključiti, da sankcija ni predpisana zgolj za kršitev drugega odstavka 26. člena ZPacP, temveč tudi za kršitev 37. člena ZPacP. Drugačna razlaga naj bi bila v nasprotju z ustavnim načelom enakosti pred zakonom iz prvega odstavka 14. člena Ustave.

6. Okrajno sodišče v Ljubljani je v izpodbijani sodbi, izdani v ponovljenem sojenju, med drugim utemeljilo, da je pritožnik ravnal v nasprotju s četrtem odstavkom 37. člena ZPacP, ko je 28. 2. 2012 pri pacientu M. C. izvedel medicinski poseg brez poprejšnje privolitve svojcev, ter v nasprotju s prvim odstavkom 37. člena ZPacP, ko je 13. 6. 2013 pri pacientu S. G. izvedel medicinski poseg brez poprejšnje privolitve zakonitega zastopnika. Pritožnik naj torej ne bi ravnal v nasprotju z drugim odstavkom 26. člena ZPacP, kot se mu je očitalo v izreku odločbe o prekršku pod točkama 4) in 5). Ta določba naj bi se nanašala na pacienta, ki je sposoben odločanja o sebi, česar pa naj M. C. in S. G. ne bi bila sposobna. Ker pa naj bi bila po stališču Višjega sodišča iz sodbe in sklepa z dne 15. marca 2016 v 86. členu ZPacP predpisana sankcija tudi za kršitev 37. člena ZPacP, sodišče odločitve prekrškovnega organa glede očitanih kršitev ni spreminjalo.

7. Ustavno sodišče je s sklepom senata št. Up-602/16 z dne 24. 4. 2019 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 - uradno prečiščeno besedilo in 109/12 - v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Okrajno sodišče v Ljubljani.

B.

8. Ustava v prvem odstavku 28. člena določa, da nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno. Ta ustavna določba, ki ureja načelo zakonitosti v kazenskem pravu, naslavlja po eni strani normodajalca - prepoveduje mu, da bi kaznivo dejanje in ustrezajočo kazen opredelil retroaktivno, nejasno ali s predpisom, ki ni zakon -, po drugi strani pa tudi sodnika kot razlagalca zakona - ta sme posameznika obsoditi za kaznivo dejanje le, če njegovo ravnanje izpolnjuje zakonske znake, katerih določitev ustreza navedenim merilom.^[1] Pri presoji, ali obdolženčevo ravnanje ustreza zakonskemu dejanskemu stanu kaznivega dejanja, sodišče v polje kaznivosti ne sme vnašati ničesar, česar ni v to polje z opredelitvijo znakov posameznega kaznivega dejanja jasno in določno vnesel na splošni ravni že zakonodajalec. Sodišče sme uporabiti le tiste metode razlage, ki ostajajo strogo znotraj mogočega besednega pomena.^[2] Z načelom določnosti, ki jasno razmejuje polje kaznivega od nekaznivega, je neposredno povezana tudi zahteva po prepovedi zakonske in pravne analogije (*lex stricta*).^[3] Za posameznika mora biti predvidljivo,^[4] kakšne posledice lahko ustvarja njegovo voljno ravnanje, vedeti mora, kje je meja, s katero je zakonodajalec zarisal polje kaznivosti.^[5]

9. Prvi odstavek 28. člena Ustave velja tudi na področju prekrškovnega prava, z izjemo zahteve po opredeljenosti dejanja v zakonu. To pomeni, da je posameznika dovoljeno spoznati za

odgovornega storitve prekrška in mu izreči sankcijo le, če njegovo konkretno opredeljeno ravnanje ustreza jasni splošni opredelitvi prekrška, ki je veljala, še preden je bilo ravnanje storjeno, in če je presojo o takem ujemanju mogoče napraviti brez uporabe razlag, ki bi širile besedni pomen besedila predpisa.^[6]

10. Člen 86 ZPacP se glasi: "(1) Z globo od 4.100 do 100.000 eurov se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki opravlja zdravstveno dejavnost, zdravstveni delavec, ki opravlja zdravstveno dejavnost na podlagi koncesije, ali zdravstveni delavec, ki brez koncesije samostojno opravlja zdravstveno dejavnost, če izvede medicinski poseg ali druga dejanja v postopkih zdravljenja in rehabilitacije brez privolitve pacienta (drugi odstavek 26. člena tega zakona). (2) Z globo od 100 do 2.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje odgovorna oseba pravne osebe."

11. V drugem odstavku 26. člena ZPacP, na katerega se 86. člen ZPacP izrecno sklicuje, je urejena pravica do privolitve v zdravstveno oskrbo pacienta, ki je sposoben odločanja o sebi. Sposobnost odločanja o sebi je v skladu z 19. točko 2. člena ZPacP sposobnost pacienta, da samostojno uveljavlja pravice iz tega zakona, še zlasti odloča o izvedbi medicinskega posega oziroma zdravstvene obravnave. Pacient je sposoben odločanja o sebi, če je glede na starost, zrelost, zdravstveno stanje ali druge osebne okoliščine sposoben razumeti pomen in posledice uveljavljanja pravic iz tega zakona, še zlasti privolitve, zavrnitve ali preklica zavrnitve medicinskega posega oziroma zdravstvene obravnave. Za pravno veljavnost privolitve zadošča (že) razsodnost – določena stopnja zrelosti, ki omogoča razumeti pomen pojasnila in se na podlagi tega ustrezno odločiti.^[7] To na drugi strani pomeni, da lahko v medicinski ali podoben poseg privoli tudi oseba, ki ji je bila zaradi težav v duševnem zdravju odvzeta poslovna sposobnost (in je bila postavljena pod skrbništvo), kot tudi, da v medicinski poseg ne more veljavno privoliti odločanja nesposobna oseba, čeprav ji poslovna sposobnost ni bila odvzeta.^[8] V skladu z drugim odstavkom 26. člena ZPacP pacientu, ki je sposoben odločanja o sebi, brez njegove poprejšnje svobodne in zavestne privolitve na podlagi prejetih pojasnil iz 20. člena tega zakona ni dovoljeno opraviti medicinskega posega oziroma zdravstvene obravnave, razen v primerih, ki jih določa zakon.

12. Položaj, kadar pacient zaradi težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka, ki vpliva na zmožnost razsojanja, ni sposoben privolitve v medicinski poseg, je posebej urejen v 37. členu ZPacP. V takem primeru se medicinski poseg v skladu s prvim odstavkom navedenega člena sme opraviti le, če ga dovoli zakoniti zastopnik. Če ga pacient nima, izvajalec zdravstvene dejavnosti obvesti pristojni organ za začetek postopka za postavitve zakonitega zastopnika (drugi odstavek 37. člena ZPacP). Dokler pacientu iz prvega odstavka 37. člena ZPacP ni postavljen zakoniti zastopnik, lahko privolitev v medicinski poseg oziroma zdravstveno obravnavo dajo njegovi bližnji, po zakonsko določenem vrstnem redu (četrti odstavek 37. člena ZPacP). Če med njimi ni soglasja, o zdravljenju odloči zdravnik (peti odstavek 37. člena ZPacP).

13. Ustava v tretjem odstavku 51. člena določa, da nikogar ni mogoče prisiliti k zdravljenju, razen v primerih, ki jih določa zakon. Navedena pravica je v tesni zvezi s pravico do osebnega dostojanstva (34. člen Ustave) ter pravico do telesne in duševne integritete in osebnostnih pravic (35. člen Ustave).^[9] Osebnostne pravice iz 35. člena Ustave zajemajo tudi nedotakljivost telesne integritete posameznika. Pravica odločanja o samem sebi in svojem zdravju ima pri medicinskih posegih še poseben pomen, saj je pri njih poseg v telesno integriteto posameznika neizogiben. Po ustaljeni ustavnosodni presoji je privolitev pacienta temeljni pogoj za dopustnost vsakega

medicinskega posega, pri čemer je od tega mogoče odstopiti le izjemoma, ob zakonsko določenih pogojih in po zakonsko določenem postopku.[10] Navedeno izhaja tudi iz Konvencije o varstvu človekovih pravic in dostojanstva človeškega bitja v zvezi z uporabo biologije in medicine (Uradni list RS, št. 70/98, MP, št. 17/98 – v nadaljevanju MVCPB), ki v prvem odstavku 5. člena določa, da se sme zdravstveni poseg opraviti šele potem, ko je bila oseba, ki jo to zadeva, o njem poučena in je vanj prostovoljno privolila. V skladu s 6. členom MVCPB pa se sme poseg opraviti na osebi, ki ni sposobna privoliti, le v njeno neposredno korist ter z dovoljenjem njenega zastopnika ali zavoda ali osebe ali organa, kot je določeno z zakonom.

14. Iz prekrškovne določbe, ki sankcionira opustitev privolitve v zdravljenje, pa mora biti jasno razvidno, katero protipravno ravnanje ustreza tudi zakonskemu dejanskemu stanu prekrška. Pritožnik utemeljeno opozarja, da drugi odstavek 26. člena ZPacP, na katerega se 86. člen ZPacP izrecno navezuje, izrecno omenja samo pacienta, ki je sposoben odločanja o sebi. Ob upoštevanju argumenta *a contrario* se tako drugi odstavek 26. člena ZPacP ne nanaša na pacienta, ki ni sposoben odločati o sebi. V prvem odstavku 86. člena ZPacP pa kot prekršek ni opredeljena tudi kršitev 37. člena ZPacP, ki ureja privolitev zakonitega zastopnika oziroma svojcev pacienta, ki o sebi ni sposoben odločati, temveč samo kršitev drugega odstavka 26. člena ZPacP. Višje sodišče je pri razlagi 86. člena ZPacP, na katero se sklicuje sodišče prve stopnje v izpodbijanem sklepu, prestopilo jezikovne meje te določbe in z v kaznovalnem pravu nedovoljeno zakonsko analogijo razširilo uporabo prekrškovne določbe na primerljive položaje, ki pa niso identični in jih zakon ne določa kot prekršek. Pomisleki Višjega sodišča v zvezi z ustreznostjo oziroma skladnostjo prekrškovne določbe z ustavnim načelom enakosti iz prvega odstavka 14. člena Ustave, ki jih je nekritično sprejelo sodišče prve stopnje, takšne širitve prekrškovne določbe na (zgolj) primerljive položaje ne utemeljujejo.

15. Ker je bil pritožnik spoznan za odgovornega prekrška, čeprav njegovo ravnanje ne izpolnjuje zakonskih znakov prekrška, je bilo z izpodbijano sodbo kršeno načelo zakonitosti iz 28. člena Ustave. Zato je Ustavno sodišče izpodbijano sodbo in odločbo prekrškovnega organa v delu, ki se nanaša na prekrška po prvem odstavku v zvezi z drugim odstavkom 86. člena ZPacP, kot sta opisana pod točkama 4) in 5) izreka odločbe o prekršku, razveljavilo (1. točka izreka).

16. Glede na naravo ugotovljene kršitve človekove pravice in glede na to, da so izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 60. člena ZUstS, je Ustavno sodišče z uporabo 1. točke prvega odstavka 136. člena Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13 in 32/16 – v nadaljevanju ZP-1) odločilo, da se postopek o prekršku zoper pritožnika ustavi (2. točka izreka).

17. Ker je Ustavno sodišče samo odločilo o pritožnikovi pravici, je v skladu s četrnim odstavkom 144. člena ZP-1 odločilo, da stroški postopka o prekršku bremenijo proračun (3. točka izreka).

C.

18. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena in prvega odstavka 60. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Marijan Pavčnik, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Odločbo je sprejelo soglasno.

- [1] Glej odločbe Ustavnega sodišča št. Up-879/14, št. Up-883/14 in št. Up-889/14, vse z dne 20. 4. 2015 (Uradni list RS, št. 30/15).
- [2] Glej odločbi Ustavnega sodišča št. Up-259/00 z dne 20. 2. 2003 (Uradni list RS, št. 26/03, in OdlUS XII, 51), 12. točka obrazložitve, in št. Up-550/14 z dne 13. 4. 2017 (Uradni list RS, št. 24/17), 6. točka obrazložitve.
- [3] Glej sklep Ustavnega sodišča št. Up-190/97 z dne 18. 9. 1997 ter odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-213/98 z dne 16. 3. 2000 (Uradni list RS, št. 33/2000 in 39/2000 – popr., in OdlUS IX, 58) in št. U-I-73/09 z dne 2. 7. 2009 (Uradni list RS, št. 55/09, in OdlUS XVIII, 33).
- [4] "Namen načela zakonitosti je v tem, da prepreči kazensko obsodbo za dejanje, za katero posameznik ni mogel predvidevati, da je kaznivo." Glej sklepa Ustavnega sodišča št. Up-62/99 z dne 4. 7. 2000 in št. Up-437/00 z dne 27. 2. 2003.
- [5] Glej odločbo Ustavnega sodišča št. Up-879/14, 17. točka obrazložitve.
- [6] Odločbi Ustavnega sodišča št. Up-332/98 z dne 18. 4. 2002 (Uradni list RS, št. 39/02, in OdlUS XI, 117), 7. točka obrazložitve, ter št. Up-550/14, 7. točka obrazložitve.
- [7] A. Polajnar-Pavčnik, Obligacijski vidiki razmerja med bolnikom in zdravnikom, v: A. Polajnar-Pavčnik in D. Wedam Lukić (ur.), Pravo in medicina, Cankarjeva založba, Ljubljana 1998, str. 106.
- [8] B. Novak in ostali v: D. Korošec (ur.), Zakon o pacientovih pravicah s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2009, str. 42. Glej tudi odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-294/12 z dne 10. 6. 2015, Uradni list RS, št. 46/15, in OdlUS XXI, 4, 18. točka obrazložitve.
- [9] B. Kresal v: L. Šturm (ur.), Komentar Ustave Republike Slovenije, Fakulteta za državne in evropske študije, Ljubljana 2002, str. 549.
- [10] Glej odločbi Ustavnega sodišča št. U-I-60/03 z dne 4. 12. 2003 (Uradni list RS, št. 131/03, in OdlUS XII), 93, 8. točka obrazložitve, in št. U-I-127/01 z dne 12. 2. 2004 (Uradni list RS, št. 25/04 in OdlUS XIII, 10), 14. točka obrazložitve. Glej tudi P. Farmany v: M. Avbelj (ur.), Komentar Ustave Republike Slovenije, I. del, Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica 2019, str. 342 in 343.

⇒

Vrsta zadeve:

ustavna pritožba

Vrsta akta:

posamični akt

Vlagatelj:

Gorazd Bernard Stokin, Ljubljana

Datum vloge:

18. 7. 2016

Datum odločitve:

20. 6. 2019

Vrsta odločitve:

odločba

Vrsta rešitve:

razveljavitev ali odprava

ustavitev

druge rešitve

Objava:**Dokument:**

US32016